

Projekt NISPEZ je v celi ... na rade sú ďalšie mílniky

Prístup k odborným elektronickým informačným zdrojom predstavuje pre vedeckú komunitu na Slovensku mimoriadny význam. Už šesť rokov je táto bohatá informačná podpora zabezpečovaná prostredníctvom národného projektu Centra vedecko-technických informácií SR. Bilancia výstupov končiaceho projektu NISPEZ sa stala ústrednou témou celoslovenskej konferencie Brána k vedeckému poznaniu VI.

Pravidelné odborné podujatie Brána k vedeckému poznaniu otvorená, spájané s aktivitami projektu NISPEZ, sa 21. mája 2015 uskutočnilo v Centre vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) už po šiestykrát.

Aktuálny ročník sa svojimi odbornými prezentáciami zamerlal na dosiahnuté výsledky končiaceho projektu NISPEZ. Tento projekt CVTI SR realizovalo už od decembra 2008 a v máji 2015 bol ukončený. Na jeho aktivity však plynule nadviazal, v súčasnosti už bežiaci projekt NISPEZ II, ktorého ukončenie sa plánuje v októbri 2015.

Koniec týchto projektov však neznamená koniec prístupu k odborným elektronickým zdrojom (EIZ), tak potrebných pre slovenských vedcov, študentov či informačných pracovníkov. Tento fakt zdôraznil vo svojom úvodnom slove aj profesor Ján TURŇA, generálny riaditeľ CVTI SR. Podčiarkol, že síce projekt NISPEZ je už na ukončený, ale prístupy k EIZ zastavené nebudú.

„Informačná podpora vedy na Slovensku prostredníctvom projektu NISPEZ trvala presne 6 rokov, 5 mesiacov, 8 dní a zabezpečovalo ju 58 odborných pracovníkov ...,” uviedla vo svojej prezentácii Mária ŽITŇANSKÁ, odborná garantka projektovej aktivity 1. 1 a zároveň aj odborná garantka podujatia Brána k vedeckému poznaniu.

Na podujatí odzneli hodnotenia a výstupy každej zo štyroch odborných aktivít, ktoré predstavili jednotliví odborní garanti, ako aj koordinátori odborných aktivít. Záverečná prezentácia priniesla pohľad na využívanie EIZ z pohľadu užívateľských inštitúcií, teda slovenských vysokých škôl a Slovenskej akadémie vied. Išlo o predstavenie výsledkov konkrétneho dotazníkového prieskumu. *„Prieskum pripravila Slovenská asociácia knižníc a zúčastnilo sa ho 1 172 respondentov z 23 inštitúcií,”* týmito slovami otvorila svoju prezentáciu Alena POLÁČIKOVÁ, riaditeľka akademickej knižnice na Technickej univerzite vo Zvolene.

Konferencia ponúkla komplexný sumár dosiahnutých výsledkov projektu NISPEZ, čo ocenili aj účastníci podujatia. *„Získala som ucelený prehľad o tom, kto a čo robil, aké sú výstupy, ako sa dajú využiť ...,”* týmito slovami bol vyjadrený jeden z podnetov účastníčky

konferencie. V podobnom duchu vyznieva aj ďalšia reakcia: „...konferencia bola pre mňa uceleným zhrnutím problematiky, so zaujímavými výsledkami uskutočneného prieskumu a s nie menej zaujímavou diskusiou na konci konferencie. ...“

Niekoľkokrát na podujatí zaznelo, akú významnú hodnotu predstavuje tento projekt a jeho pokračovanie pre slovenských vedeckých pracovníkov či iných odborných pracovníkov, ale i študentov. „... ako odborná pracovníčka – knihovníčka, databázy aktívne využívam, každá zmena k horšiemu – obmedzenie prístupu, zníženie počtu databáz – by sa nás dotýkala. Preto veríme, že sa nájde vôľa a finančné prostriedky tento rozsiahly a mimoriadne významný projekt pre vedu, výskum a vzdelávanie zachovať,“ vyjadruje sa k informáciám, ktoré na konferencii zazneli, zástupkyňa jedného z výskumných ústavov.

Na dôležitosť projektu upozornila i ďalšia zo zúčastnených, ktorá ocenila nielen fakt, že sa otvorene hovorí o probléme financovania a trvalej udržateľnosti projektu, ale ako dodáva: „Je skutočnosťou, že väčšina vedeckých pracovníkov, manažmenty univerzít si ani neuvedomujú, že prístupy k tak širokému portfóliu EIZ tu nemusia byť a nespadli nám z neba.“ Dodáva aj poznámku, že ak by tieto možnosti nemali, malo by to nedozierne následky.

Portfólio dostupných databázových kolekcii a vzdialený prístup k nim vytvára podmienky, ktoré by si inak výskumné inštitúcie či vysoké školy na Slovensku nemohli dovoliť. „O bázach Web of Science, ScienceDirect, neskôr Scopus a iných sme mohli len snívať a projekt NISPEZ nám tento náš ´sen´ uskutočnil,“ vyslovila sa zástupkyňa jedného z výskumných ústavov a ďalej dodáva: „Naši výskumníci môžu v databázach vyhľadávať potrebnú literatúru k výskumu priamo vo svojich kanceláriách i z prostredia domova. Ja, ako knihovníčka môžem overovať ich publikačnú činnosť a najmä ohlasy, ...“

O financiách a budúcnosti udržateľnosti prístupu k EIZ hovoril vo svojom úvode profesor TURŇA, ale podobné „hlasy“ zazneli i z radov účastníkov konferencie respektíve samotných používateľov databáz.

„Myslím, že by mala v tejto oblasti prebehnúť výrazná centralizácia, je potrebné zistiť, kde a aké druhy databáz sa na Slovensku používajú, ako sú využité a potrebné a nakúpiť licencie prostredníctvom CVTI SR.“

„... je škoda, že v rámci tak relatívne malej krajiny ako je Slovensko, nie je možné zabezpečiť prísun finančných prostriedkov z jedného balíka pre všetky knižnice, ktoré spadajú pod rôzne ministerstvá. Preto sme sa my, ako Univerzitná knižnica v Bratislave, mohli zúčastniť projektu len okrajovo a podobne na tom bola i SNK. Prijateľná by bola široká spolupráca všetkých knižnic, najmä vedeckých a akademických, nezávisle od ministerstva, pod ktoré spadajú ... je však jasné, že to nie je tak jednoducho riešiteľná úloha.“

Projekt NISPEZ má svoje pokračovanie v projekte NISPEZ II a pripravovanom projekte NISPEZ III. Už postrehy od užívateľov databáz napovedajú, že je nutné prístup EIZ zabezpečiť i naďalej a poskytovať komfort pri využívaní odborných informačných zdrojov.

Na záver môžu byť pre riešiteľov projektu motivujúce slová používateľov: „... veľké ďakujeme pre všetkých tých, ktorí svojou iniciatívou, úsilím a profesijnými schopnosťami vytvorili tento úspešný projekt a veľa síl do zabezpečenia jeho ďalšej existencie.“

„Veľmi držím palce všetkým zainteresovaným, aby našli vhodný model na pokračovanie projektu.“

Viac o konferencii Brána k vedeckému poznaniu otvorená VI nájdete na oficiálnej stránke – www.brana.cvtisr.sk.

Viac o projekte NISPEZ – Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom je na stránke <http://nisppez.cvtisr.sk/>.

Mgr. Eva Vašková

eva.vaskova@cvtisr.sk

(Centrum vedecko-technických informácií SR)